

VOŽNJA POD UTJECAJEM SREDSTAVA KOJA MOGU IZAZVATI OVISNOST

Šarić, Filip

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **The Polytechnic of Rijeka / Veleučilište u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:125:311687>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-22**

Repository / Repozitorij:

[Polytechnic of Rijeka Digital Repository - DR PolyRi](#)

VELEUČILIŠTE U RIJECI

Filip Šarić

**VOŽNJA POD UTJECAJEM SREDSTAVA KOJA
MOGU IZAZVATI OVISNOST**

završni rad

Rijeka, 2022.

VELEUČILIŠTE U RIJECI

Odjel sigurnosti na radu

Preddiplomski stručni studij Sigurnost na radu

VOŽNJA POD UTJECAJEM SREDSTAVA KOJA MOGU IZAZVATI OVISNOST

završni rad

MENTOR

Erika Gržin, v. pred.

STUDENT

Filip Šarić

MBS: 2426000043/19

Rijeka, 2022.

SAŽETAK

Siguran vozač je svjestan svojih sposobnosti i mogućih opasnosti tijekom upravljanja vozilom. Stalna pažnja i koncentracija na prometnu situaciju, osnovni je preduvjet sigurne vožnje. Psihička aktivnost vozača tijekom upravljanja vozilom mora biti stalno usmjerena na trenutnu prometnu situaciju. Praćenje prometne situacije, predviđanje i pravodobno uočavanje opasnosti osigurava vozaču dovoljno vremena za pravilnu i sigurnu reakciju na konkretnu opasnost u prometu na cesti. Vozač ne smije upravljati vozilom na cesti niti početi upravljati vozilom ako je pod utjecajem iznad dopuštene količine alkohola, droga ili lijekova.

Ključne riječi: vožnja pod utjecajem, droga, alkohol, lijekovi

Sadržaj

1. Uvod	2
2. Vozač kao element sigurnosti cestovnog prometa	4
3. Vožnja pod utjecajem alkohola	7
3.1. Ponašanje vozača s obzirom količine alkohola u krvi	10
3.2. Alkotestiranje	12
4. Vožnja pod utjecajem droga	15
5. Utjecaj lijekova na vožnju	20
6. Stavovi ispitanika o vožnji pod utjecajem alkohola, droga i lijekova	24
7. Zaključak	34
Popis literature	37
Popis tablica	38
Popis slika	38
Popis grafikona	39
Popis priloga	40

1. Uvod

Upravljanje motornim vozilom vrlo je zahtjevna akcija koja podrazumijeva psihički i fizički angažman vozača te je nužno eliminirati sva stanja koja mogu utjecati na njegove sposobnosti u vožnji.

Ljudi su oduvijek do neke mjere, posezali za stimulativnim sredstvima i eksperimentirali s lijekovima ne uzimajući u obzir potencijalne opasnosti. Konzumacija alkohola i opijata povećava mogućnost nastanka prometne nesreće te predstavlja opasnost za vozača i druge sudionike u prometu. Brojna istraživanja (HZJZ) ukazuju na javnozdravstveni problem zlouporabe droga i alkohola u društvu. Primjenom Zakona o suzbijanju zlouporabe droga (NN107/01, 87/02, 163/03, 141/04, 40/07, 149/09, 84/11, 80/13, 39/19) u Republici Hrvatskoj nastoji se kontrolirati proizvodnja i prodaja opojnih sredstava te ograničiti posjedovanje i spriječiti zloupotreba takvih sredstava.

Predmet istraživanja ovog završnog rada je uporaba sredstava koji izazivaju ovisnost u prometu jer se, usprkos zakonodavnoj regulativi i potencijalnim opasnostima, vozači pod utjecajem opojnih sredstava svakodnevno viđaju za upravljačem i ozbiljno ugrožavaju sigurnost. Rad je pisan s ciljem utvrđivanja u kojoj mjeri ispitanici smatraju korištenje takvih sredstava u vožnji opasnim te postoji li razlika u percepciji opasnosti između korištenja droga, alkohola i lijekova. Svrha rada je dodatno naglasiti nacionalni i globalni problem konzumacije sredstava koja mogu utjecati na sposobnost upravljanja vozilima.

Kako bi se ispunila svrha i cilj istraživanja, rad je podijeljen u sedam poglavlja. U uvodu su definirani predmet, svrha i cilj istraživanja te struktura rada. U drugom poglavlju definira se utjecaj vozača na sigurnost u cestovnom prometu. Vozač uz okolinu i vozilo, najbitniji je čimbenik sigurnosti. U trećem poglavlju analizira se utjecaj alkohola na ponašanje vozača u prometu. U četvrtom poglavlju opisan je utjecaj droga na vozača te osnovna podjela i način djelovanja droga na čovjekov organizam. U petom poglavlju opisuje se utjecaj pojedinih lijekova na čovjekove psiho motoričke sposobnosti. U šestom poglavlju interpretiraju se rezultati provedene ankete, koja

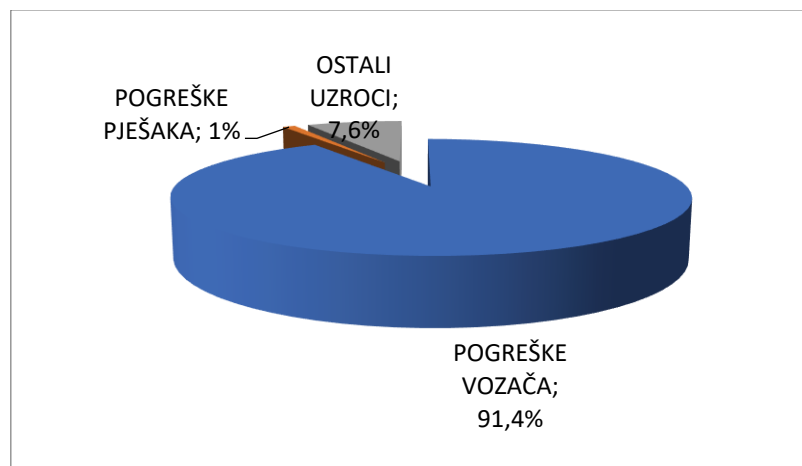
opisuje stavove ispitanika prema vožnji pod utjecajem sredstava koja mogu izazvati ovisnost. U posljednjem poglavlju rada iznesena su zaključna razmatranja.

2. Vozač kao element sigurnosti cestovnog prometa

Cestovni promet je grana kopnenog prometa koja obuhvaća prijevoz ljudi i dobara vozilima namijenjenim kretanju cestom. Osim mnogih prednosti u odnosu na ostale grane prometa, od kojih je najistaknutija dostupnost, odnosno mogućnost prijevoza „od vrata do vrata“, cestovni promet obilježavaju i mnogi nedostaci.

Cestovni promet ima negativan utjecaj na okoliš zbog emisije štetnih plinova te kroz stvaranje buke i vibracija. Česti problem su i gužve u prometu koje dovode do gubitka vremena, a samim time i u određenoj mjeri smanjuju razinu mobilnosti kao jednu od prednosti cestovnog prometa u odnosu na ostale prometne grane. Ipak, najveći problem su prometne nesreće. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije (<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/road-traffic-injuries>, 12.5.2022.) u cestovnim prometnim nesrećama godišnje između 20 i 50 milijuna ljudi pretrpi ozljede koje nisu smrtonosne, ali u nekim slučajevima imaju posljedicu invaliditet, dok otprilike 1.3 milijuna ljudi pogine. Posebno zabrinjava podatak da su ozljede u prometu vodeći uzrok smrti djece i mladih u dobi od 5 do 29 godina.

Grafikon 1: Uzroci prometnih nesreća u 2020. godini na području RH

Izvor: obrada autora prema podacima s

https://mup.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/bilteni//Bilten_o_sigurnosti_cestovnog_prometa_2020.pdf, 26.4.2022.

U 2020. godini se na području Republike Hrvatske dogodilo 26 074 prometnih nesreće u kojima je nastradalo 7 710 osoba među kojima 214 sa smrtnim ishodom (https://mup.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/bilteni//Bilten_o_sigurnosti_cestovnog_prometa_2020.pdf, 12.5.2022.). Kao što je prikazano na grafikon 1, većina tih nesreća (91,4%) dogodila se zbog pogreške vozača.

Pogreške vozača neizbježan su dio prometnog procesa jer čovjek kao ljudsko biće ne može biti nepogrešiv. Na vozačevo ponašanje utječe niz unutarnjih i vanjskih čimbenika. U unutarnje čimbenike ubrajaju se osobne i psihofizičke značajke vozača te obrazovanje i kultura, dok vanjski obuhvaćaju stanje vozila, prometnica i ostale čimbenike iz okoliša (npr. vremenske uvjete). Na sposobnost upravljanja vozilom znatno utječe konzumacija sredstava koja mogu izazvati ovisnost.

Ovisnost se može opisati kao stanje u kojem čovjek ne može normalno funkcionirati bez konzumacije određenog sredstva za kojim zapravo ima neodoljivu potrebu. Ovisnost se može podijeliti u dvije kategorije i to fizičku i psihičku ovisnost. Vozači pod utjecajem sredstava ovisnosti podložniji su greškama, pogrešnim procjenama, smanjenoj koncentraciji i usporenim reakcijama. Većina vozača pod utjecajem sredstava ovisnosti precjenjuje svoje vozačke sposobnosti, osobito vozači pod utjecajem alkohola i droga. Precjenjivanje svojih vozačkih sposobnosti jedan je od glavnih uzroka prometnih nesreća pod utjecajem sredstava ovisnosti.

Prema članku 199. Zakonu o sigurnosti prometa na cestama (NN 67/08, 48/10, 74/11, 80/13, 158/13, 92/14, 64/15, 108/17, 70/19, 42/2) „vozač vozila C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE i H, instruktor vožnje, mladi vozač, kao i vozač vozila B kategorije kada upravlja vozilom u profesionalne svrhe (taksisti, vozači hitne pomoći, vozači u tvrtkama i tijelima državne vlasti itd.), ne smije upravljati vozilom na cesti niti početi upravljati vozilom ako je pod utjecajem droga ili lijekova ili ako u krvi ima alkohola. Vozač vozila kategorije A1, A2, A, B, BE, F, G i AM ne smije upravljati vozilom na cesti niti početi upravljati vozilom ako je pod utjecajem droga ili lijekova ili ako u krvi ima alkohola iznad 0,50 g/kg, odnosno odgovarajući iznos miligrama u litri izdahnutog zraka.“

Početak upravljanja vozila smatra se pokretanje vozila s mjesta. Prisustvo droga u organizmu vozača utvrđuje se analizom krvi i urina nakon što policajac u redovnim ili posebnim akcijama zamijeti simptome korištenja takvih sredstava. Prisustvo alkohola u krvi utvrđuje se analizom krvi i urina, analizom krvi, mjerenjem količine alkohola u litri izdahnutog zraka, liječničkim pregledom ili drugim metodama i aparatima.

Konsumacija droga tijekom vožnje ubraja se u najteže prometne prekršaje i svaki vozač ili instruktor vožnje kojem se utvrdi postojanje droga u organizmu kažnjava se novčanom kaznom od 10 000 do 20 000 kn ili kaznom zatvora od 60 dana (Zakon o sigurnosti prometa na cestama (NN 67/08, 48/10, 74/11, 80/13, 158/13, 92/14, 64/15, 108/17, 70/19, 42/2), članak 199., stavak 9.).

Tablica 1: Dopuštene razine alkohola u krvi u europskim zemljama

 Belgien	0,5	 Litauen	0,4	
 Bosnien-Herz.	0,3	 Luxemburg	0,5	
 Bulgarien	0,5	 Malta	0,8	
 Dänemark	0,5	 Mazedonien	0,5	
 Deutschland	0,5	 Montenegro	0,5	
 Estland	0,2	 Niederlande	0,5	 Slowenien
 Finnland	0,5	 Norwegen	0,2	 Spanien
 Frankreich	0,5	 Österreich	0,5	 Tschechien
 Griechenland	0,5	 Polen	0,2	 Türkei
 Großbritannien	0,8	 Portugal	0,5	 Ungarn
 Irland	0,5	 Rumänien	0,0	
 Island	0,5	 Schweden	0,2	
 Italien	0,5	 Schweiz	0,5	
 Kroatien	0,5	 Serbien	0,3	
 Lettland	0,5	 Slowakei	0,0	

Izvor: <https://autofahrerseite.eu/recht/verkehr/78-verkehrsvorschriften-fuer-fahrerfaenger-in-europa-wo-liegen-die-unterschiede.html>, 17.5.2022

Na području Europe, dopuštene razine alkohola u krvi vozača variraju od 0,0 do 0,8 promila (tablica 1). U Republici Hrvatskoj se konzumacija alkohola kažnjava ukoliko razina alkohola u krvi vozača tijekom vožnje prelazi 0,50 g/kg. Visina novčane kazne ovisi o razini alkohola u krvi, odnosno o iznosu miligrama alkohola u litri izdahnutog zraka. Kada je u pitanju vožnja bicikla, mopeda i motocikla, pod utjecajem alkohola u razini većoj od 0,50 g/kg i droga općenito ne smiju biti niti osobe koje vozač prevozi.

3. Vožnja pod utjecajem alkohola

Konzumacija alkohola negativno utječe na ponašanje čovjeka ne samo u prometu već i u ostalim situacijama (kod kuće, na poslu, tijekom izlazaka i sl). Alkoholizirane mlade osobe imaju agresivne ispade, na različite se načine namjerno i nenamjerno ozljeđuju, sudjeluju u spolnim zlostavljanjima, sklonije su samoubojstvima te trovanju alkoholom i često stradavaju u prometnim nesrećama.

Nažalost, Europsko istraživanje o pušenju, pijenju i uzimanju droga među učenicima iz 2016. godine utvrdilo je da je u Hrvatskoj konzumiranje alkoholnih pića kulturološki prihvatljiv oblik ponašanja prisutan pri obiteljskim i društvenim okupljanjima (https://www.hzjz.hr/wpcontent/upload/s/2016/10/HR_ESPAD_2015_RGB_3.pdf, 8.3.2022.)

Osobe pod utjecajem alkohola pogrešno procjenjuju situaciju u prometu, produžuje im se vrijeme reakcije, smanjuje koncentracija, sužava širina vidnog polja, a uz to često raste samopouzdanje što dovodi do precjenjivanja vozačkih sposobnosti.

Prema nekim istraživanjima, sposobnost vožnje se umanjuje već pri koncentraciji od 0,2 promila alkohola u krvi, a istraživanje provedeno u Njemačkoj pokazalo je da se kod „dozvoljenih 0,5 promila udvostručuje, kod 0,6 utrostručuje, a kod 0,8 promila alkohola u krvi čak učetverostručuje rizik od prometne nesreće“ (<https://www.oryx-asistencija.hr/savjeti-za-vozače/aktualno/utjecaj-alkohola-voznju-10590>, 12.5.2022.). Dvostruko veći rizik nastanka prometne nesreće kod 0,5 promila alkohola u krvi utvrdili su i Breitenfeld i Wolfl u svojoj knjizi Alkoholizam. Osim toga, utvrdili su da kod 1,0 promila u krvi mogućnost nastanka prometne nesreće raste 10, a kod 2,0 promila alkohola u krvi 100 puta. Kada su u pitanju mlađi punoljetnici, konzumaciju alkohola obično prati i prebrza vožnja, nekorištenje sigurnosnog pojasa te poticanje na agresivno ponašanje ostalih sudionika u vozilu (Koraj, I., Protić, D., Pranjić, V.; 2020., 99. prema Breitenfeld i Wolfl, 2010). Vozač koji ima 1,5 promila alkohola u krvi ima oko 25 puta veću šansu da skrivi prometnu nesreću od trijeznog vozača (Horvat, 2003., 19).

26 074 prometnih nesreća koje su se dogodile u 2020. godini skrivilo je ukupno 23 037 vozača od kojih je 4148 bilo pod utjecajem alkohola

([https://mup.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/bilteni//Bilten o sigurnosti cestovnog prometa 2020.pdf](https://mup.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/bilteni//Bilten_o_sigurnosti_cestovnog_prometa_2020.pdf), 12.5.2022).

Mladi su zbog svog načina života i nedovoljnog vozačkog iskustva mnogo češće izloženi riziku od nesreća uzrokovanih alkoholom nego stariji ljudi. To je zato što je automobil postao sastavni dio svakodnevice mladih ljudi. Često određuje njihov društveni status u skupini vršnjaka. Posebno važan razlog velike učestalosti vozača početnika u nezgodama je bliska povezanost između njihovog ponašanja u slobodno vrijeme i ponašanja u kretanju. Mladi ljudi puno češće konzumiraju alkoholna pića izvan svog doma od starijih, osobito noću i vikendom što znači da su često na cesti noću i vikendom. Zbog česte i intenzivne konzumacije alkohola i njihovog načina života (zabavna generacija), mladi vozači češće nego stariji vozači upadaju u sukobe u vožnji u pijanom stanju. Više od 50 posto njihovih epizoda pijenja događa se izvan vlastitog doma noću i vikendom, odnosno u uvjetima koji zahtijevaju putovanje. Nesreće u noćnom slobodnom vremenu događaju se uglavnom nakon posjeta diskotekama, kafićima, privatnim zabavama i sl.

Čak i niske koncentracije alkohola dovode do značajnog povećanja rizika od nesreća kod mladih vozača i vozača početnika jer su tek stečene vozačke vještine još uvijek prvenstveno određene kontrolnim radnjama, a malo automatizmom.

Tablica 2: Struktura vozača koji su skrivili prometne nesreće u 2020. godini¹

	Ukupan broj	Vozači pod utjecajem alkohola	Vozači pod utjecajem droga
Ukupno vozača	23037	4148	1
Mladi vozači	4278	647	0
Udio mladih vozača u ukupnom broju	18,57%	15,60%	0,00%

Izvor: obrada autora prema

https://mup.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/bilteni//Bilten_o_sigurnosti_cestovnog_prometa_2020.pdf, 12.5.2022.

¹ Mladim vozačima smatraju se osobe od 15 do 24 godine starosti koje posjeduju vozačku dozvolu kategorije koja odgovara vozilu kojim je upravljano u prometnoj nesreći.

Najveći broj vozača koji su skrivili prometne nesreće u 2020. godini na području RH su vozači u dobi od 25 do 34 godine (19,58%), a slijede ih mladi vozači za koje su podaci prikazani u tablici 2.

Najvažniji razlog za vožnju pod utjecajem alkohola je nedostatak svijesti o problemu i posljedično podcjenjivanje učinaka alkohola te potiskivanje i umanjivanje posljedica.

Mnogi podcjenjuju opasnost od malih količina alkohola i osjećaju se sposobnim za vožnju. Nesigurnost koja se pojavljuje pokušava se nadoknaditi posebno obrambenom vožnjom, ili, osobito u slučaju adolescenata, pretjerano žustrim stilom vožnje. Također često postoji nedostatak znanja o učinku alkohola na sposobnost vožnje. Na primjer, prema istraživanju iz 1991., 11% ispitanih osoba vjeruje da kava, cigarete ili hladan tuš mogu smanjiti učinak alkohola na sposobnost vožnje. Nažalost, ovo je mišljenje još uvijek rašireno u široj javnosti, uključujući vozače, unatoč intenzivnim informativnim kampanjama, posebice BADS-a² (<https://www.hochrheinzeitung.de/2010?view=archive&month=11&rCH=2>, 23.4.2022).

Prekršaji koji nemaju za posljedicu nesreću ocjenjuju se kao beznačajni prekršaji i umanjuju se po principu "Ništa se nije dogodilo, pa nije moglo biti tako loše". Ako se dogodi nesreća, suprotno svim objektivnim činjenicama, nastoji ju se pripisati nekim drugim uzročnicima, a ne korištenju alkohola jer "ne može se dogoditi ono što ne bi trebalo biti" (<https://www.hochrheinzeitung.de/2010?view=archive&month=11&rCH=2>, 23.4.2022).

Iako vozači znaju da su u stanju opijanja, često ne pokazuju volju napustiti automobil. Oni potiskuju činjenicu da bi mogli biti uhvaćeni u policijskoj provjeri jer "Nikad nisam bio provjeren" ili sudjelovati u nesreći jer "Tisuću puta se ništa nije dogodilo, zašto bi ovaj put bilo drugačije?". Odluka o vožnji ili ne odgađa se do trenutka kada je sposobnost donošenja odluka već narušena konzumacijom alkohola (<https://www.hochrheinzeitung.de/2010?view=archive&month=11&rCH=2>, 23.4.2022).

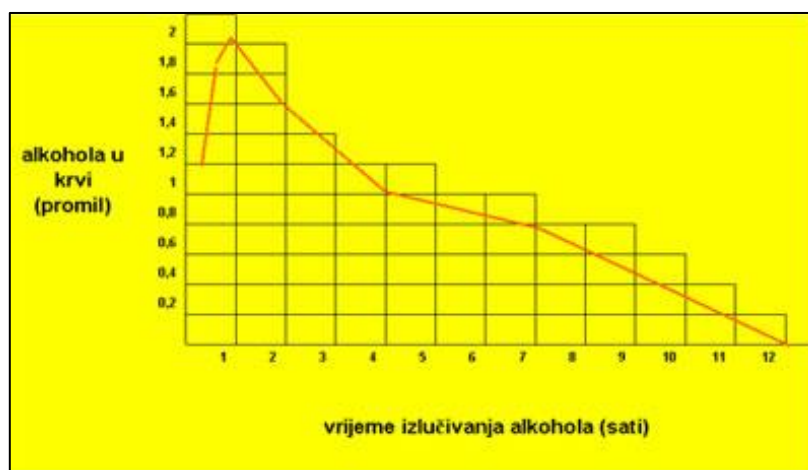
² *Behavioural Assessment of the Dysexecutive Syndrome*

3.1. Ponašanje vozača s obzirom količine alkohola u krvi

Količina alkohola u organizmu ovisi o spolu i tjelesnoj težini osobe. Najviše promila u odnosu na količinu konzumiranog alkohola imati će ženska osoba slabije tjelesne konstitucije, a najmanje muškarac veće tjelesne konstitucije.

Tijelo apsorbira alkohol nakon nepunih 20 minuta nakon čega počinje razgradnja u jetri (grafikon 2). Zdrava jetra za jedan sat razgradi oko 0,1 do 0,15 promila i taj je proces nemoguće ubrzati.

Grafikon 2: Prikaz vremena izlučivanja alkohola iz organizma

Izvor: https://www.fisp-zh.ch/pdf/drinkordrive/drink_or_drive_sh.pdf, 21.4.2022

Kava, hladan tuš, sport i konzumacija vode dobro utječu na organizam i mogu promijeniti tjelesno i duševno stanje, ali ne ubrzavaju proces razgradnje i broj promila u krvi ostaje isti (https://www.fisp-zh.ch/pdf/drinkordrive/drink_or_drive_sh.pdf, 23.4.2022.) . U nastavku je prikazan primjer izračuna promila u krvi za žensku osobu od 50 kg koja popije 3 čaše vina (https://www.fisp-zh.ch/pdf/drinkordrive/drink_or_drive_sh.pdf 16.4.2022):

$$\frac{36(\text{broj grama alkohola})}{50(\text{težina u kg}) \times 0.6^*} = 1,2 \text{ promila}$$

Kod osoba muškog spola uzima se koeficijent 0,7 umjesto 0,6 (https://www.fisp-zh.ch/pdf/drinkordrive/drink_or_drive_sh.pdf, 16.4.2022).

Jedna litra piva sadrži otprilike 40 g alkohola, 1 čaša (3 dl) 12 g alkohola. Jedna litra rakije sadrži 350 g alkohola, 1 čaša (0,2 dl) 7 g alkohola. Jedna litra vina sadrži oko 80 - 100 g alkohola, jedna čaša (1,5 dl) otprilike 12 - 15 g alkohola (https://www.fisp-zh.ch/pdf/drinkordrive/drink_or_drive_sh.pdf, 16.4.2022).

Ovisno o razini alkohola u krvi, ponašanje vozača, odnosno razina utjecaja na njegove sposobnosti može se promatrati kroz 6 stadija opisanih u nastavku rada.

Prvi stadij, koji se naziva stadij lagane obuzetosti alkoholom, javlja se nakon početne konzumacije alkohola do razine od 0,50‰. U tom stadiju alkohol pozitivno utječe na raspoloženje vozača, odnosno povećava mu samopouzdanje, a kod nekih se mogu pojaviti i znakovi euforije. Istovremeno se smanjuje osjećaj odgovornosti i slabi koncentracija, a postepeno se narušava i koordinacija i preciznost u izvođenju pokreta (<https://www.ipi.ba/>, 16.5.2022.).

Nakon toga, a do razine od 1,00‰, slijedi pripito stanje kojeg karakterizira opća uzbuđenost, osjećaj topline, rumenilo lica, porast tlaka i ubrzavanje otkucaja srca što može dovesti do aritmije. Zapravo se radi od prvih znacima alkoholne poremećenosti jer se precjenjuju sposobnosti, a hrabrost i želja za isticanjem rastu. Slobodnije ponašanje prati i zanemarivanje prometnih pravila. Rizik od opasnosti raste jer vozač nije svjestan slabljenja svojih sposobnosti, a koordinacija pokreta mu je još slabija, produljuje se vrijeme adaptacije oka na promjenu intenziteta svjetlosti, smanjuje se oštrina vida i slabi prostorna orijentacija. Uz navedeno mogući su i konflikti jer vozač postaje razdražljiviji (<http://www.sigurno-voziti.net/alkohol/alkohol01.html>, 16.5.2022.).

Stadij od 1,01 do 1,50‰ naziva se jače pripito stanje kod kojeg su intelektualne funkcije i koordinacija pokreta vidno oslabljene te je snalaženje u složenim prometnim situacijama iznimno teško. Osim toga, može se javiti pospanost i povraćanje (<http://www.sigurno-voziti.net/alkohol/alkohol01.html>, 16.5.2022.).

U pijanom stanju od 1,51 do 2,50‰ vozač više nije koncentriran i nesposoban je za rasuđivanje. Gubi ravnotežu, a javljaju se i vrtoglavica te nesposobnost usklađivanja pokreta i prostorna dezorijentiranost. Paralelno nestaje samokritičnost i samokontrola, a moguć je i gubitak svijesti (<http://www.sigurno-voziti.net/alkohol/alkohol01.html>, 16.5.2022.).

Teži oblik pijanstva (2,50 – 3,50‰) karakterizira teturanje i posrtanje te poteškoće s govorom, teško disanje, visok tlak i puls. Vozač u potpunosti gubi mogućnost adekvatne reakcije i sposobnost procjene situacije u prometu. Vrlo je velika vjerojatnost nastanka prometne nesreće jer se vozaču sklapaju oči, duplira slika, a može doći i do halucinacija i nesvjestice.

Zadnji stadij, nakon 3,50‰ naziva se nesvjesno stanje u kojem vožnja nije moguća jer su pokreti usporeni i nema reakcija na vanjske podražaje. Radi se zapravo o nesvjesnom stanju odnosno, komi koja može rezultirati smrću. Donja je granica smrtonosne koncentracije alkohola u krvi iznosi 4,00‰ (<https://www.ipi.ba/>, 16.5.2022.).

3.2. Alkotestiranje

Prisutnost alkohola u organizmu dokazuje se ispitivanjem prisutnosti alkohola u izdahnutom zraku ispitanika. Smatrat će se da u organizmu ispitanika ima alkohola, ako se analizom izdahnutog zraka utvrdi prisutnost alkohola u organizmu.

Prema članku 24., stavak 1 Pravilnika o načinu postupanja policijskih službenika u obavljanju poslova nadzora i upravljanja prometom na cestama (NN 142/2008) „policijski službenik koji vozača, instruktora vožnje, putnika ili drugog sudionika u prometu radi opravdane sumnje da u organizmu ima alkohola, opojnih droga ili lijekova koji se ne smiju uzimati za vrijeme vožnje ili određeno vrijeme prije započinjanja vožnje ili je sudjelovao u prometnoj nesreći,

podvrgava ispitivanju pomoću odgovarajućih sredstava i aparata (slika 1) i dužan im je dati upute o načinu korištenja i postupku ispitivanja sredstvima i aparatima te ih upozoriti na posljedice odbijanja podvrgavanja ispitivanju“.

Slika 1: Alkometar

Izvor: <https://net.hr/danas/hrvatska/prvi-u-hrvatskoj-uveli-alkotest-u-sluzbena-vozila-ni-sefovi-ni-radnici-ne-mogu-upaliti-auto-dok-im-uredaj-ne-analizira-dah-78c63b28-b1c3-11eb-a8b8-0242ac140010> 14.4.2022

„Nakon obavljenog ili odbijenog ispitivanja policijski službenik popunjava Zapisnik, koji potpisuju ispitana osoba, svjedoci ako ih ima i policijski službenik koji je obavio ispitivanje. Zapisnik o ispitivanju se ne ispunjava ukoliko je rezultat ispitivanja negativan, osim kada se ispitivanje provodi povodom prometne nesreće ili kada to ispitanik zahtijeva“ (Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika u obavljanju poslova nadzora i upravljanja prometom na cestama (NN 142/2008), članka 24, stavak 2 i 3).

„Za vrijeme nadzora prometa i kod očevida prometnih nesreća, sudionicima u prometu se, zbog mogućih dopuštenih pogrešaka propisanih od strane nadležnog državnog tijela za mjeriteljstvo, utvrđena količina prisutnog alkohola u organizmu umanjuje za 0,1 g/kg, odnosno odgovarajući iznos miligrama u litri izdahnutog zraka“ (Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika u obavljanju poslova nadzora i upravljanja prometom na cestama (NN 142/2008), članka 24, stavak 4).

Prema članku 181. Zakona o sigurnosti prometa na cestama (NN 67/08, 48/10, 74/11, 80/13, 158/13, 92/14, 64/15, 108/17, 70/19, 42/20), u slučaju prometne nesreće, „policijski službenik koji obavlja očevid prometne nesreće u kojoj je nastala materijalna šteta, podvrgnut će sudionike prometne nesreće ispitivanju pomoću odgovarajućih sredstava i aparata, radi provjere ima li u organizmu alkohola, droga ili lijekova koji utječu na psihofizičke sposobnosti i na sposobnosti upravljanja vozilima. Ako se tim ispitivanjem utvrdi da sudionik ima u organizmu droga ili lijekova koji utječu na psihofizičke sposobnosti i na sposobnosti upravljanja vozilima, policijski službenik odvest će ga u zdravstvenu ustanovu na liječnički pregled te na uzimanje krvi i urina radi analize“.

Izvršavanje preliminarnog testiranja radi se zato jer uzimanje uzorka krvi uključuje fizičku intervenciju. Time se želi isključiti mogućnost da je, na primjer, miris alkohola uočen u dah samo zbog vrlo male količine konzumirane, što je pravno bezopasno. Za provođenje ovog preliminarnog ispitivanja potrebno je aktivno sudjelovanje osumnjičenika koji mora puhati u testni uređaj.

Stvarno vađenje krvi smije obavljati samo ovlašteni liječnik. U tu svrhu osumnjičenog vozača policija može odvesti do najbližeg dostupnog liječnika, u bolnicu ili policijsku postaju.

4. Vožnja pod utjecajem droga

Droga je svaka tvar prirodnog ili umjetnog podrijetla, uključivši psihotropne tvari, uvrštene u Popis droga, psihotropnih tvari i biljaka iz kojih se može dobiti droga te tvari koje se mogu uporabiti za izradu droga (NN 13/2019) (<https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//2016/Glavno%20tajni%C5%A1tvo/ENG/novosti/Arhiva//letak%20droga%20za%20tisak.pdf>, 16.5.2022), odnosno svako psihoaktivno sredstvo koje osoba uzima radi postizanja neke poželjne promjene psihičkog ili fizičkog stanja, a o kojem može postati ovisna. Droga je bilo koja supstanca, osim hrane i vode, koja, kada se unese u tijelo, mijenja način kako mozak i tijelo funkcionira.

S obzirom na način djelovanja, droge se mogu podijeliti u tri skupine:

- depresivna sredstva,
- stimulativna sredstva,
- halucinogena sredstva.

Depresivna sredstva usporavaju centralni živčani sustav i poruke koje dolaze i odlaze u mozak te otkucaje srca i disanje, a mogu se podijeliti na legalna (alkohol, slabija umirujuća sredstva, sredstva koja se mogu udisati (ljepilo, benzin i boje u sprej kanticama)) i ilegalna (kanabis (marihuana, hašiš, hašiš ulje, heroin)). U početku mogu izazvati osjećaj opuštenosti i spokojnosti ili osjećaj eufrije te pojačati osjećaj hrabrosti. Jače djelovanje s očituje kroz nejasno izgovaranje riječi, neusklađene pokrete, povraćanje i mučninu te nesvijest kao posljedicu usporavanja živčanog sustava. U krajnjim slučajevima izazivaju smrt.

Depresivna sredstva utječu na koncentraciju i koordinaciju i usporavaju sposobnost reagiranja na neočekivane situacije. Ovakvo djelovanje može učiniti vožnju opasnom. Posebno je opasan kanabis koji, uz navedeno, iskrivljuje percepciju te otežava procjenu udaljenosti određenih stvari te može izazvati pospanost. Uz to sadrži veću količinu katrana nego duhan te kontinuirano korištenje može prouzročiti rak usta, bronhitis, rak grla i pluća i druge bolesti izazvane pušenjem.

Suprotno djelovanje imaju stimulansi koji ubrzavaju otkucaje srca, povećavaju tjelesnu temperaturu i krvni tlak, odnosno ubrzavaju centralni živčani sustavi i poruke koje odlaze i dolaze u mozak. Korisnici stimulativnih sredstava mogu biti tjelesno iscrpljeni zato što malo spavaju i jedu. U legalna stimulativna sredstva (slika 2) spadaju nikotin kojeg ima u cigaretama, kofein koji je sastavni dio kave, coca cola, čokolade, tablete za mršavljenje i nekih vrsta napitaka za snagu, zatim pseudoefedrin koji se nalazi u nekim lijekovima za kašalj i prehladu. Ilegalni stimulansi su kokain, amfetamini dobiveni bez liječničkog recepta, „speed“, LSD i ekstazi (MDMA) (https://www.mhcs.health.nsw.gov.au/publication_pdfs/5910/VIC-5910-SCR.pdf, 20.4.2022.).

Slika 2: Stimulativna sredstva

Izvor: <https://likaclub.eu/pune-ruke-posla/kava-i-cigarete/>, 13.4.2022

Blago djelovanje stimulansa može izazvati: žeđ, gubitak apetita, nesanicu, proširenje zjenica, govornost, nemir. Jače djelovanje može izazvati zabrinutost, paniku, glavobolje i grčeve u želucu, nasrtljivost, paranoju i nesvijest (https://www.mhcs.health.nsw.gov.au/publication_pdfs/5910/VIC-5910-SCR.pdf, 20.4.2022.). Najčešći efekt kod vozača je povećanje samopouzdanja što dovodi do brze i opasne vožnje, a rizik je još veći jer su percepcija i pažnja poremećeni, a mogu se pojaviti i psihičke smetnje poput napadaja panike ili halucinacija. Nakon prestanka djelovanja osobe se mogu osjećati nervozno i agresivno te i dalje predstavljaju opasnost u prometu.

Halucinogena sredstva utječu na sposobnost opažanja. Njihovo djelovanje je jako promjenjivo i ne može se predvidjeti. Osobe vide stvari na drugačiji način jer su osjeti smeteni. Gubi se pojam o vremenu. Takva sredstva su ilegalna, a u njih spadaju LSD (slika 3) , magične gljive, ayahuasca, ekstaza i marihuana (u jakim dozama). Neke od posljedica konzumacije su: groznice, vrućice, proširene zjenice, gubitak apetita, grčevi i mučnina ili pak povećana aktivnost osobe, govorljivost ili smijeh, panika, priviđenja i paranoja)

Slika 3: LSD- halucinogena sredstva

Izvor: <https://americanaddictioncenters.org/lsd-abuse/how-long-system-body> 14.4.2022

Veliki problem kod konzumacija droge je i činjenica da neke od njih mogu ostati u organizmu i mjesecima nakon unošenja (npr. kanabis, kokain i heroin se u kosi mogu zadržati do 90 dana). Navedeno ovisi o količini, vrsti i učestalosti uzimanja droga.

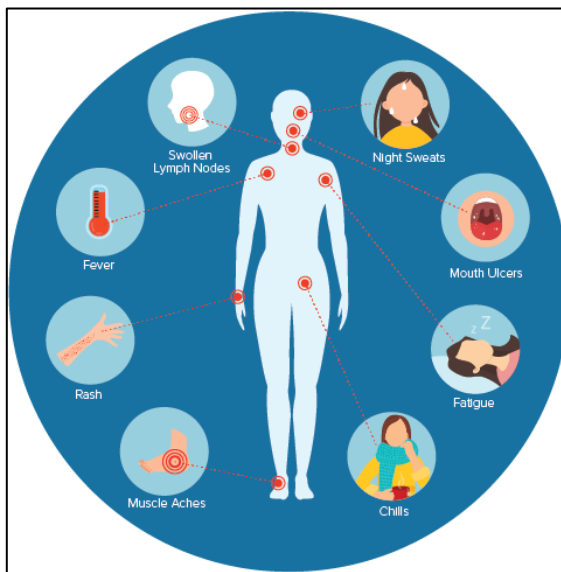
Osim prethodno opisanih učinaka, korisnici droga suočavaju se s različitim rizicima za zdravlje, koji uključuju mogućnost nastanka infekcija, predoziranja i nepoznatih učinaka droge, zbog:

- unošenja onečišćenja/mikroorganizama putem nesterilnog vlastitog ili tuđeg pribora za ubrizgavanje droge
- onečišćenosti droge mikroorganizmima (bakterijom) ili kemijskom tvari,

- inhaliranja droga (ušmrkavanja) koje može uzrokovati razne infekcija, oštećenje mozga, a može dovesti i do smrti,
- varijacija u čistoći i jačini droge što može uzrokovati predoziranje,
- rizičnog spolno ponašanja,
- ozljede oštrim predmetima.

Konzumacija bilo koje ilegalne droge stvara značajne nepoznate rizike zbog nekontrolirane proizvodnje i obrade sastojaka droga. Tu je ne samo rizik od nenamjernog predoziranja nego i zaraze nekom infekcijom koja može dovesti do ozbiljnih komplikacija ili smrti. Najčešće infekcije koje se povezuju s injektiranjem droga mogu se podijeliti u četiri osnovne kategorije: virusi koji se prenose krvlju - hepatitis b i c te HIV (slika 4), bakterije koje mogu inficirati kožu te se proširiti po čitavom tijelu, spolno prenosive infekcije i infekcije respiratornog sustava koje zahvaćaju pluća i dišne putove.

Slika 4: Simptomi HIV-a

Izvor: <https://www.cdc.gov/hiv/basics/whatishiv.html> 2.4.2022

HIV, hepatitis b i hepatitis c su virusi koji se prenose krvlju. Korištenjem tuđeg, već korištenog pribora za konzumaciju droga (igla, šprica, filtera, žlica) mogu se ti virusi prenijeti u

vlastiti organizam te je stoga iznimno važno koristiti sterilni pribor za svako injektiranje. Sterilne igle i šprice mogu se dobiti besplatno u udrugama koje rade u području programa smanjenja šteta povezanih s uporabom droga te povoljno kupiti u ljekarnama.

Osobe koje koriste drogu injektiranjem mogu biti izložene različitim bakterijama koje mogu uzrokovati lokalne i sustavne bolesti. Istraživanja su pokazala da je više od 30 % osoba koje su injektirale drogu bilo izloženo infekcijama koje su uzrokovale apscese ili otvorene rane na mjestu ili blizu mjesta gdje su injektirale drogu.

Psihoaktivna sredstva utječu na sposobnost prosuđivanja i mogu utjecati na donošenje odluka, stoga osobe pod utjecajem psihoaktivnih sredstava (uključujući alkohol) mogu sudjelovati u rizičnom ponašanju. Ono može biti rizično seksualno ponašanje kao što je nezaštićeni spolni odnos koji povećava rizik za spolno prenosive bolesti od kojih neke mogu imati dugoročne posljedice uključujući neplodnost, rak a možda i smrt.

Pušači cigareta/duhana nisu jedini koji su u riziku od oštećenja pluća zbog sredstava ovisnosti. Osobe koje injektiraju drogu mogu zadobiti plućno stanje opasno po život pod nazivom talkoza pluća (talcosis) uslijed kojeg se u plućima taloži tlak i uzrokuje komplikacije kao što su emfizem pluća, plućna fibroza i rak. Razne tablete, legalne (na recept) i ilegalne sadrže talk ili slične tvari kao vezivo koje korisnici droga ponekad rastapaju i potom djelomično otopljene injektiraju što opasna praksa koja može dovesti do respiratornih komplikacija i smrti.

Od 23037 vozača koji su u 2020. godini sudjelovali u prometnim nesrećama jedan vozač bio je pod utjecajem droga (tablica 2, poglavlje 3).

5. Utjecaj lijekova na vožnju

Kada se govori o sredstvima koja mogu utjecati na sposobnost upravljanja vozilom, lijekovi se rijetko spominju. Ipak vožnja pod utjecajem određenih lijekova može biti jednako opasna jer neke osobine i/ili nuspojave lijekova znatno utječu na sposobnosti vozača. „Čak petina lijekova može utjecati na duševne i tjelesne sposobnosti vozača, a gotovo svaka četvrta automobilska nesreća je posredno ili neposredno vezana uz uporabu lijekova“ (https://www.hljk.hr/storage/upload/reading_articles/Utjecaj_lijekova_na_vozacke_sposobnosti_123052.pdf, 16.5.2022.).

Kao i tvari koje su opisane ranije radu, tako i lijekovi ne djeluju isto na svakog pojedinca već njihovo djelovanje ovisi o dobi, spolu i tjelesnoj masi osobe, o vremenu uzimanja i količini uzetog lijeka te o načinu ishrane i eventualnoj kombinaciji lijeka s ostalim sredstvima (drogama, alkoholom, drugim lijekovima).

U nastavku (tablica 3) je prikazan popis lijekova koji zbog utjecaja na psihofizičke sposobnosti osobe mogu utjecati i na sposobnost upravljanja vozilom.

Tablica 3: Lijekovi koji utječu na psihofizičke sposobnosti

Lijekovi koji pod određenim okolnostima utječu na psihofizičke sposobnosti	Herplex, Virolex, Lioreal, Baclofen, Cefobid, Citeral, Tindil, Lidokain, Tienam, Ciflox, Ciprinol, Cipromed, Ciprol, Ninur, Arilin rapid.
Lijekovi s jakim utjecajem na psihofizičke sposobnosti	Anyzol, Lexilium, Subotex, Transtec, Apaurin, Diazepam, Normablel, Dramin, Difetoin, Fentanil, Fluzepam, Nozinan, Lorsilan, Prazine, Fortal.

Izvor: obrada autora prema

https://www.hljk.hr/storage/upload/reading_articles/Utjecaj_lijekova_na_vozacke_sposobnosti_123052.pdf, 16.5.2022.

Određeni učinak na vozača mogu imati i lijekovi koji se propisuju uz liječnički recept kao i oni koji se mogu kupiti bez recepta (npr. lijekovi za ublažavanje glavobolje, prehlade i gripe) jer se u mnogima od njih nalaze tvari stimulativnog učinka poput kofeina, pseuodeferina i fenilefrina

koji mogu izazvati lažni osjećaj budnosti i vrtoglavicu. Osim toga, kao što je prikazano u tablici 4, u nekim se lijekovima nalazi kodein (neki lijekovi protiv bolova), klorfenamin (neki lijekovi protiv prehlade), hipercirin i ekstrakt valerijane (lijekovi za smirenje) koji mogu izazvati zbunjenost, vrtoglavicu i mučninu te je nužno biti oprezan pri uporabi takvih lijekova i pratiti njihov utjecaj na organizam

(https://www.hljk.hr/storage/upload/reading_articles/Utjecaj_lijekova_na_vozacke_sposobnosti_123052.pdf, 16.5.2022.).

Tablica 4: Sastavne tvari u lijekovima bez recepta

Naziv lijeka	Naziv tvari						
	pseudoefedrin	fenilefrin	kofein	kodein	klorfenamin	hipericin	ekstrakt valerijane
Coldrex	-	+	+	-	-	-	-
Maxflu	+	-	-	-	-	-	-
Daleron Cold	+	-	-	-	-	-	-
Caffetin Cold	+	-	-	-	-	-	-
Clarinase	+	-	-	-	-	-	-
Lupocet Flu	-	-	-	-	-	-	-
Plivadon	-	-	+	+	+	-	-
Caffetin	-	-	+	+	-	-	-
Saridon	-	-	+	-	-	-	-
Kofan	-	-	+	-	-	-	-
Aktivin H	-	-	-	-	-	+	-
Persen, Persen forte	-	-	-	-	-	-	+

Izvor:

https://www.hljk.hr/storage/upload/reading_articles/Utjecaj_lijekova_na_vozacke_sposobnosti_123052.pdf, 16.5.2022.

Različite skupine lijekova imaju različite nuspojave. Lijekovi za smirenje mogu izazvati pospanost, smanjenu koordinaciju pokreta, omaglicu, poremećaj pamćenja, zbunjenost, dezorijentiranost, a nuspojave su posebno izražene kod starijih osoba. Lijekovi protiv bolova i reume također izazivaju pospanost, ali i zujanje u ušima i pad koncentracije. Kod lijekova protiv

alergije i kašlja može se javiti umor, pospanost, vrtoglavica i omaglica. Kao što je već navedeno u prethodnom poglavlju, stimulansi dovode do lažnog osjećaja budnosti, vrtoglavica, nemira, razdražljivosti i lupanja srca. Lijekovi za srce mogu izazvati omaglicu, vrtoglavicu, a lijekovi za reguliranje krvnog tlaka, uz navedeno, još umor i pospanost. Lijekovi za sniženje masnoće i kolesterola mogu dovesti do mentalne iscrpljenosti, zbunjenosti, zaboravnosti i jakih mišićnih bolova. Lijekovi za epilepsiju izazivaju pospanost, letargiju, nemir i mentalnu depresiju. Lokalni anestetici koji se mogu primijeniti kod manjih kirurških i stomatoloških zahvata, mogu izazvati anksioznost, nemir, smetnje vida, mučnine, povraćanje i sinkope. Antihistaminici čije se starije verzije koje su opasnije od novih generacija još uvijek nalaze u lijekovima protiv mučnine i bolesti vožnje, također utječu na psihofizičke sposobnosti³. „Kapi ili masti za liječenje očnih bolesti nije dobro upotrebljavati prije upravljanja vozilom jer nekoliko sati nakon primjene moguće su teškoće s vidom. Opasnost za vozače koji uzimaju lijekove za liječenje šećerne bolesti je mogući nagli pad šećera u krvi (hipoglikemija) koji dovodi do smanjenja koncentracije, drhtanja, panike, straha i jakog lupanja srca. Kod vozača koji pate od povišenog krvnog tlaka i tek su započeli terapiju može doći do naglog pada krvnog tlaka, odnosno do pojave vrtoglavice, omaglice i napada panike“ (https://www.hljk.hr/storage/upload/reading_articles/Utjecaj_lijekova_na_vozacke_sposobnosti_123052.pdf, 16.5.2022.).

Opisane nuspojave dovode od povećanog rizika nastanka prometne nesreće. A još je opasnije kada se uz lijekove konzumira i alkohol jer navedena kombinacija može dovesti do pospanosti, vrtoglavice, slabije koordinacije pokreta, problema s pamćenjem, otežanog disanja, neopravdane samouvjerenosti, agresivnosti i smanjenja refleksa (https://www.hljk.hr/storage/upload/reading_articles/Utjecaj_lijekova_na_vozacke_sposobnosti_123052.pdf, 16.5.2022.).

3

https://www.hljk.hr/storage/upload/reading_articles/Utjecaj_lijekova_na_vozacke_sposobnosti_123052.pdf,
<http://www.ljekarna-bjelovar.hr/Edukativnisadr%C3%85%C2%BEaj/Savjeti/Pripremitesezasun%C3%84anje/tabid/150/Default.aspx>,
16.5.2022.

Slika 5: Upozorenja na lijekovima

U NEKIM SE ZEMLJAMA NA VANJSKOM PAKIRANJU LIJEKA NALAZE UPOZORENJA POPUT SLJEDEĆIH:

OSIM PISANIH UPOZORENJA NEKE ZEMLJE KORISTE I ZNAKOVE TROKUTA NA VANJSKOM PAKIRANJU LIJEKA:

Izvor:

https://www.hljk.hr/storage/upload/reading_articles/Utjecaj_lijekova_na_vozacke_sposobnosti_123052.pdf, 16.5.2022.

Kao što je već prethodno navedeno, ne djeluje svaki lijek isto na svaku osobu te proizvođači lijekova nisu obavezni označiti pakiranja lijekova koji utječu na vozačke sposobnosti znacima upozorenja prikazanim na slici 5. Međutim, dužni su moguće utjecaje lijeka opisati u uputama koje priloženim uz lijek. Takva uputu se ne mora nalaziti na različitim dodacima prehrani, a oni također mogu sadržavati tvari koje mogu utjecati na sposobnost upravljanja vozilom.

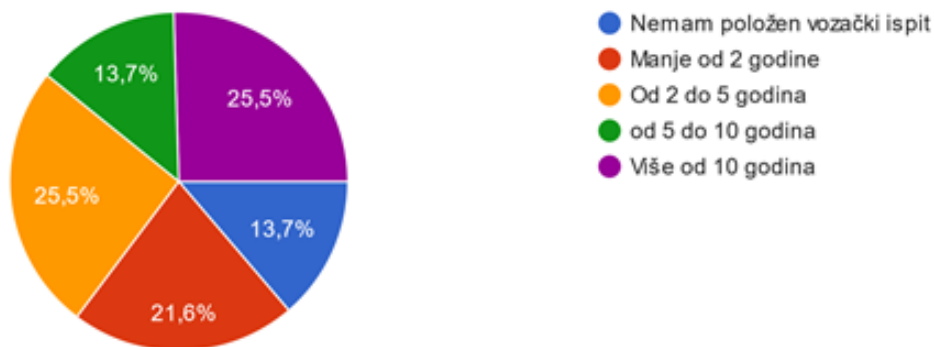
Iznimno je važno da svaki vozač prije odluke o vožnji, provjeri može li lijek koji koristi utjecati na njegove vozačke sposobnosti te nikako ne konzumira lijekove u kombinaciji s alkoholom ili se odlučuje za vožnju ako osjeća bilo koji od simptoma/nuspojava opisanih u ovom poglavlju rada.

6. Stavovi ispitanika o vožnji pod utjecajem alkohola, droga i lijekova

Z potrebe analize stavova ispitanika⁴ o vožnji pod utjecajem alkohola, droga i lijekova izrađen je anketni upitnik kojeg je ispunila 51 osoba. Od 51 ispitanika 28 su osobe ženskog spola odnosno 54,9%, a 23 osobe muškog spola odnosno 35,2%. Najviše ispitanika nalazi se u dobi od 18 do 25 godina, njih 51%. Zatim slijede osobe starosti od 25 do 49 godina (23,5%) te od 50 do 64 godine (9,8%). Najmanji broj ispitanika pripadao je skupini sa manje od 18, odnosno 65 i više godina - u obje skupine broj ispitanika je 7,8 %. 52,9% ispitanika su osobe sa srednjom stručnom spremom.

Nakon općih podataka, slijedilo je pitanje o posjedovanju vozačke dozvole. Anketni upitnik je popunio isti broj ispitanika koji vozačku dozvolu posjeduju manje od 2 godine i onih koji dozvolu posjeduju više od 10 godina (grafikon 3).

Grafikon 3: Posjedovanje vozačke dozvole

Izvor:

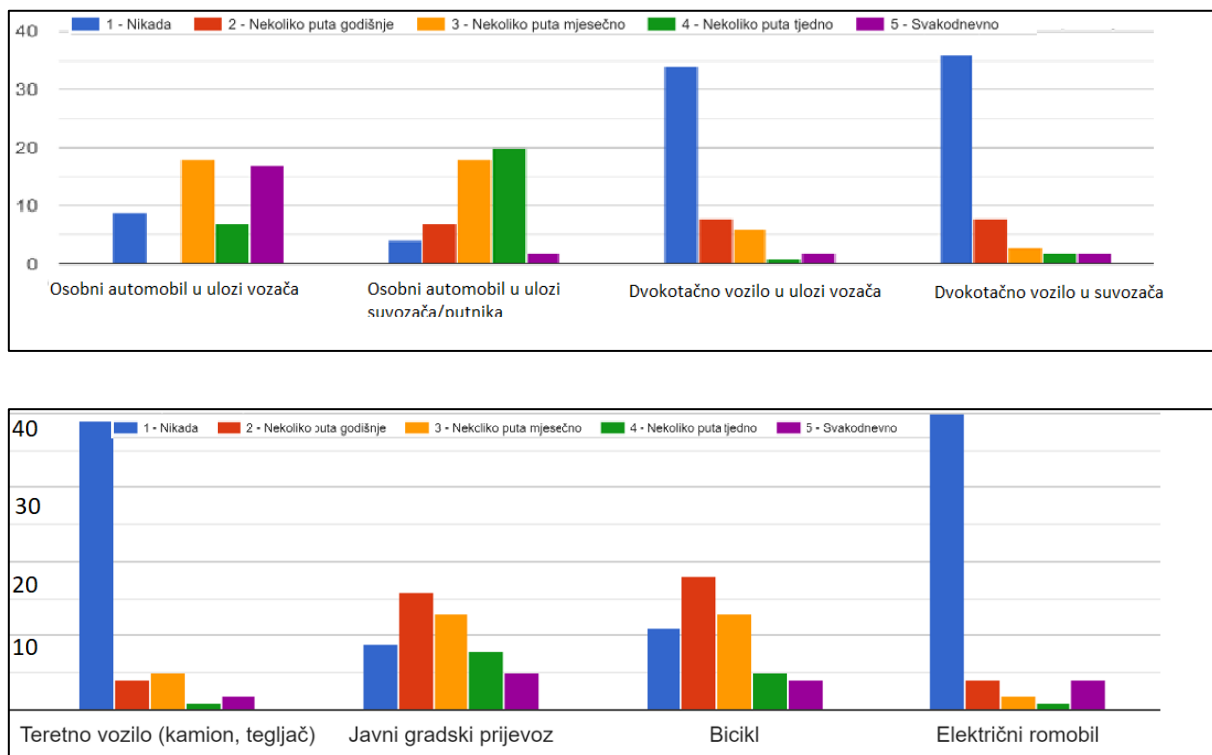
<https://docs.google.com/forms/d/1NEKp4DFhsFnLhiYpa6MiIzSEHXdx0jR52kGLja1wj8Y/edit#responses> (12. travanj 2022.)

Kroz analizu odgovora vezanih uz korištenje različitih prijevoznih sredstava (grafikon 4) utvrđeno je da najveći broj ispitanika nikada nije koristio dvokotačna vozila poput skutera, mopeda,

⁴ Riječ ispitanik u daljnjem tekstu odnosi se na osobe muškog i ženskog spola

motora i sl., teretna vozila te električni automobil. 18 od ukupno 51 ispitanika vozi automobil nekoliko puta mjesečno, 7 nekoliko puta tjedno, a 17 od ukupno 51 ispitanika svakodnevno koristi osobni automobil u ulozi vozača. Dodatno, još 2 ispitanika svakodnevno koriste osobni automobil u ulozi suvozača ili putnika.

Grafikon 4: Korištenje prijevoznih sredstava

Izvor:

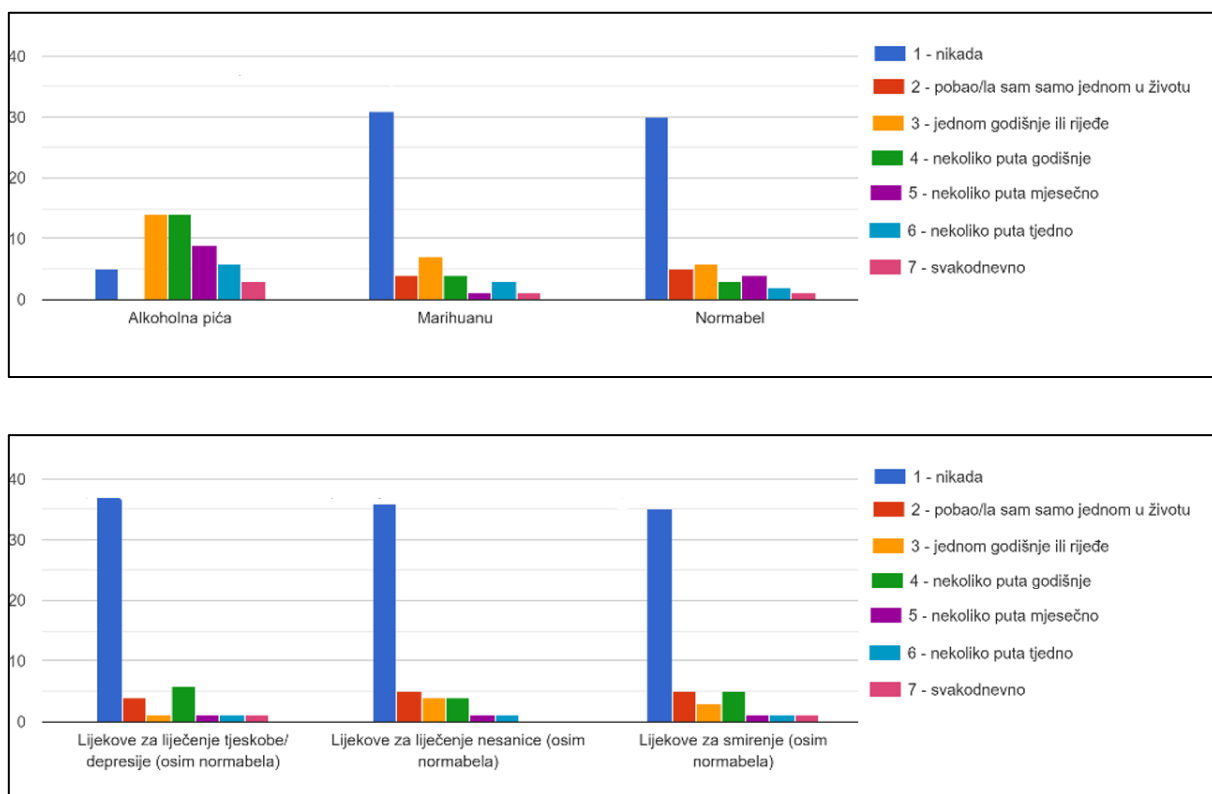
<https://docs.google.com/forms/d/1NEKp4DFhsFnLhiYpa6MiIzSEHXdx0jR52kGLja1wj8Y/edit#responses> (12. travanj 2022.)

Ukupno 42 ispitanika u određenoj mjeri koriste javni gradskih prijevoz od čega najveći broj (16) samo nekoliko puta godišnje.

Sljedeće pitanje odnosilo se na upotrebu sredstava koja mogu izazvati ovisnost. Sredstva su bila raspoređena u 6 kategorija, a ispitanici su mogli odabrati odgovore u rasponu od nisam nikada probao/la do koristim svakodnevno (grafikon 5). Alkoholna pića nikada nije probalo 5

ispitanika, dok ih 3 pije svakodnevno. 14 ispitanika pije alkoholna pića nekoliko puta godišnje, odnosno jednom godišnje ili rjeđe. Marihuanu svakodnevno konzumira jedan ispitanik dok ju 31 nikada nije probao. Ne računajući ispitanike koji nikada ne konzumiraju marihuanu, većina ju konzumira jednom godišnje ili rjeđe. Slični podaci se odnose i na korištenje normabela. Jedan ispitanik ga koristi svakodnevno dok ga 30 ispitanika nije nikada konzumiralo. Neki od ostalih lijekova za liječenje tjeskobe/depresije (izuzev normabela), lijekove za liječenje nesanice te lijekove za smirenje također svakodnevno konzumira jedan ispitanik dok 37 (tjeskoba/depresija) odnosno 36 (nesanica) te 35 ispitanika kada su u pitanju lijekovi za smirenje nikada nije koristio takav tip lijekova.

Grafikon 5: Učestalost upotrebe sredstava koja mogu izazvati ovisnost

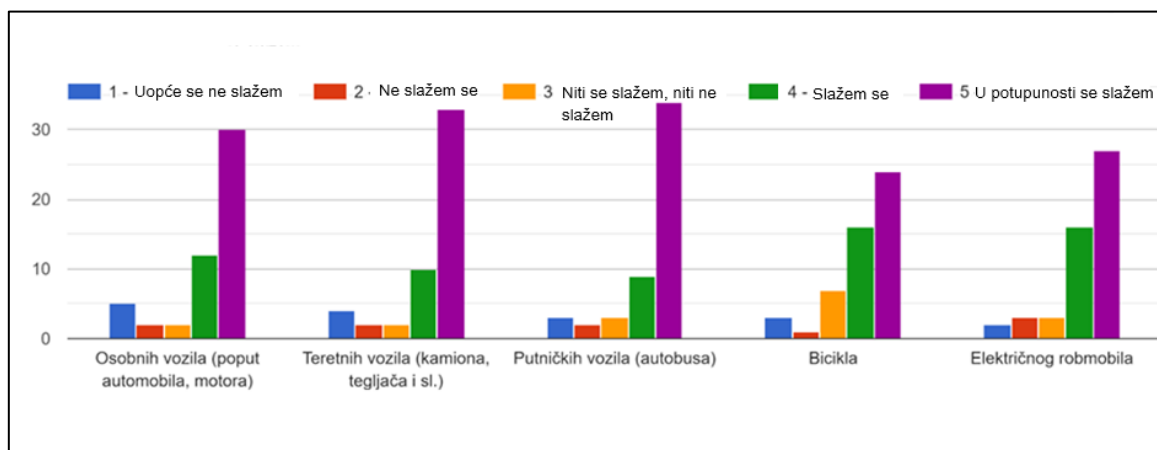

Izvor:

<https://docs.google.com/forms/d/1NEKp4DFhsFnLhiYpa6MiIzSEHXdx0jR52kGLja1wj8Y/edit#responses> (12. travanj 2022.)

U sljedećem setu pitanja ispitanici su trebali ocjenama od 1 (uopće se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem) iskazati u kojoj mjeri se slažu da je vožnja pod utjecajem alkohola, droga ili lijekova izrazito opasna.

Grafikon 6: Vožnja pod utjecajem alkohola izrazito je opasna

Izvor:

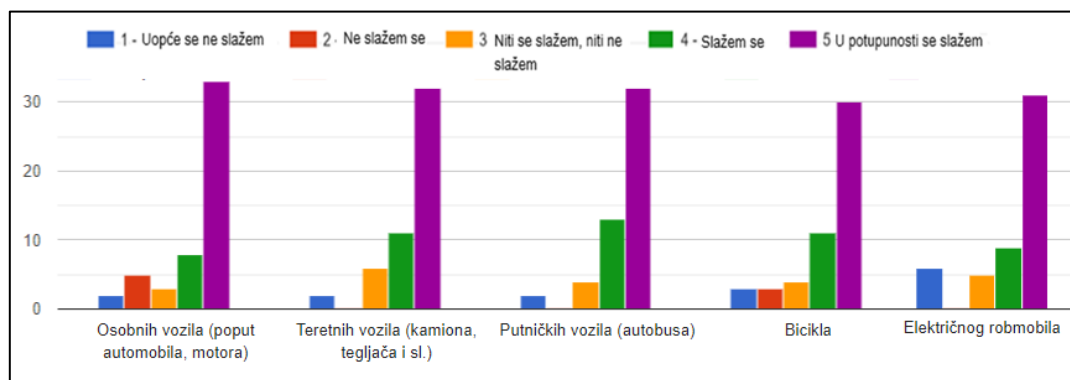
<https://docs.google.com/forms/d/1NEKp4DFhsFnLhiYpa6MiIzSEHXdx0jR52kGLja1wj8Y/edit#responses> (12. travanj 2022.)

Iz grafikona 6 vidljivo je da se većina ispitanika u potpunosti slaže s tvrdnjom da je vožnja pod utjecajem alkohola izrazito opasna. Međutim također je vidljivo da je predodžba o stupnju opasnosti različita kod različitih tipova prijevoznih sredstava. 34 ispitanika se u potpunosti slažu da je vožnja pod utjecajem alkohola izrazito opasna kada su u pitanju putnička vozila (autobusi). Jedan ispitanik manje smatra da je takav tip vožnje izrazito opasan kada su u pitanju teretna vozila (kamioni, tegljači), a 4 ispitanika manje (30 ispitanika) kada je u pitanju vožnja osobnog automobila. Kada su u pitanju električni romobili tvrdnju je u potpunosti potvrdilo 27 ispitanika, a za bicikle 24 ispitanika.

Ako se zasebno analiziraju odgovori trojice vozača koji svakodnevno konzumiraju alkohol, nažalost vidljivo je da se niti jedan od njih u potpunosti ne slaže da je takav vid vožnje osobnog automobila izrazito opasan. Jedan ispitanik se slaže s navedenom tvrdnjom, jedan se ne slaže, a jedan se u potpunosti ne slaže s takvom tvrdnjom.

Kada se analiziraju odgovori vezani uz opasnost vožnje pod utjecajem droga (grafikon 7), vidljivo je da takav tip vožnje ispitanici smatraju gotov jednako opasnom kod svih kategorija prijevoznih sredstava.

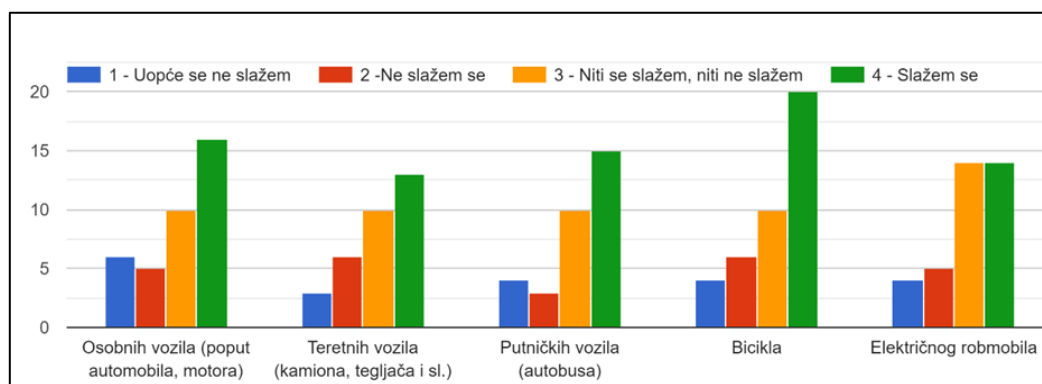
Grafikon 7: Vožnja pod utjecajem droga izrazito je opasna

Izvor:

<https://docs.google.com/forms/d/1NEKp4DFhsFnLhiYpa6MiIzSEHXdx0jR52kGLja1wj8Y/edit#responses> (12. travanj 2022.)

Grafikon 8: Vožnja pod utjecajem lijekova izrazito je opasna

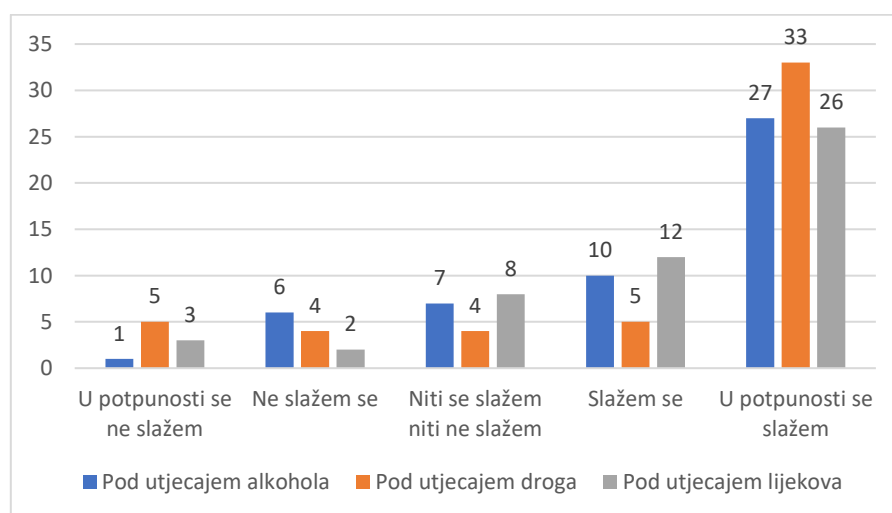
Izvor :

<https://docs.google.com/forms/d/1NEKp4DFhsFnLhiYpa6MiIzSEHXdx0jR52kGLja1wj8Y/edit#responses> (12. travanj 2022.)

Analizom odgovora vezanih uz vožnju pod utjecajem lijekova (grafikon 8), odmah se uočava da takav tip vožnje ispitanici smatraju manje opasnom u odnosu na vožnju pod utjecajem alkohola ili droga. Naime niti jedan se ispitanik u potpunosti slaže s tvrdnjom da je vožnja pod utjecajem lijekova izrazito opasna. Detaljnijom analizom odgovora utvrđeno je da ispitanici vožnju bicikla pod utjecajem lijekova smatraju opasnijom od vožnje ostalih prijevoznih sredstava pod istim utjecajem.

Nakon ispitivanja tvrdnji o opasnostima vožnje pod utjecajem, ispitanici su trebali odgovoriti u kojoj mjeri se slažu s tvrdnjom da nikada ne bi vozili određenu kategoriju vozila pod utjecajem droga ili alkohola.

Grafikon 9: Nikada ne bih vozio/la osobni automobil pod utjecajem navedenog sredstava

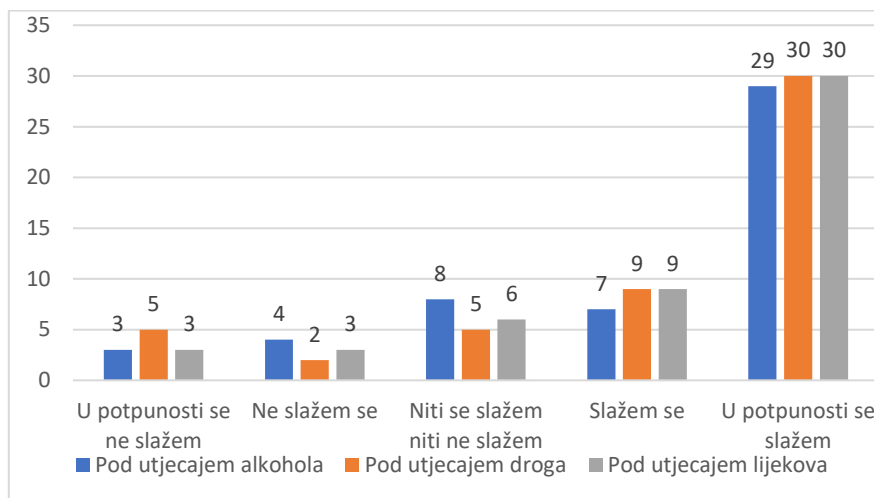
Izvor: autor

Iz grafikona 9 je vidljivo da 33 ispitanika (64,75%) nikada ne bi vozilo osobni automobil pod utjecajem droga. Kada je u pitanju vožnja pod utjecajem alkohola, odnosno lijekova koji mogu utjecati na sposobnost upravljanja vozilom postotak slaganja je manji (52,94 % odnosno 50,98 %).

Kada je u pitanju vožnja električnog romobila (grafikon 10) ili bicikla (grafikon 11), podjednak broj ispitanika takvu vrstu prijevoznog sredstva ne bi vozilo pod utjecajem droga, alkohola ili lijekova koji mogu utjecati na sposobnost upravljanja vozilom. Ohrabrujući je podataka

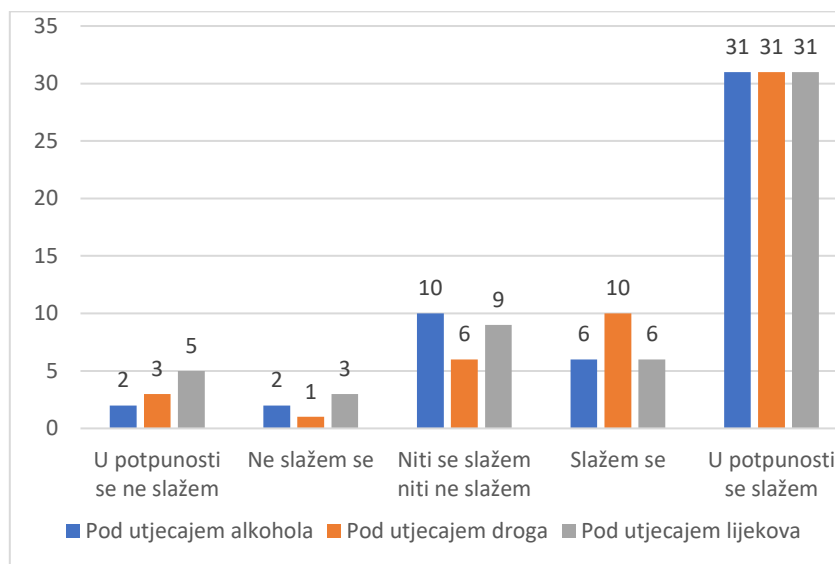
da se više od 50% ispitanika slaže da nikada ne bi vozili prijevozno sredstvo pod utjecajem sredstava koja mogu izazvati ovisnost.

Grafikon 10: Nikada ne bih vozio/la električni romobil pod utjecajem navedenog sredstava

Izvor: autor

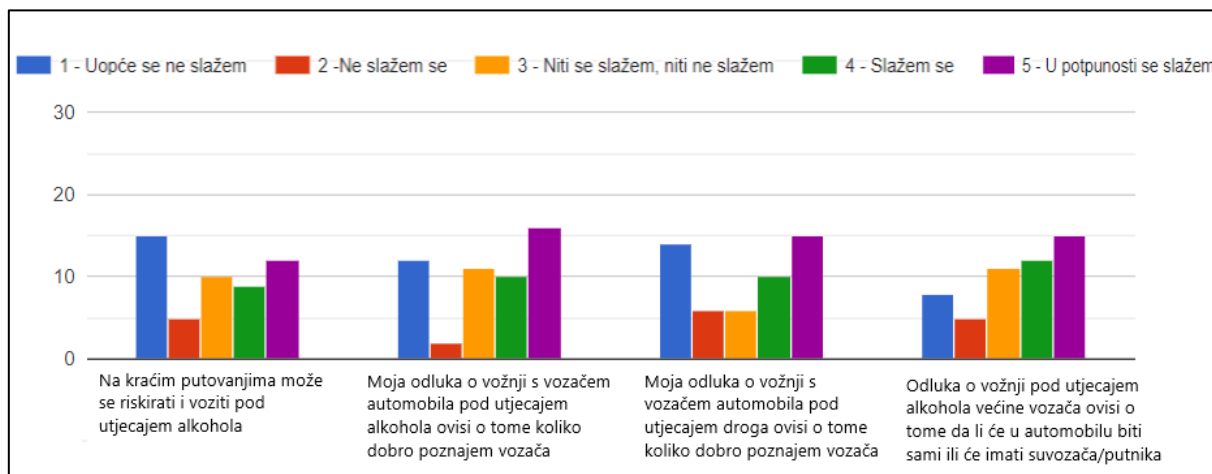
Grafikon 11: Nikada ne bih vozio/la bicikl pod utjecajem navedenog sredstava

Izvor: autor

U nastavku upitnika, ispitanici su trebali ocijeniti slaganje sa različitim tvrdnjama prikazanim na grafikonu 12.

Grafikon 12: Stavovi ispitanika o ponuđenim tvrdnjama

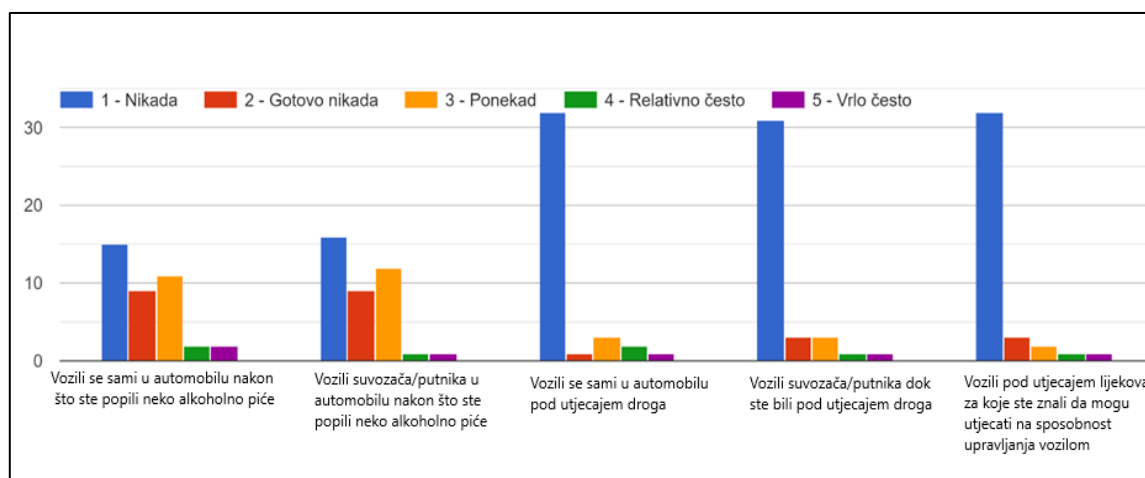
Izvor :

<https://docs.google.com/forms/d/1NEKp4DFhsFnLhiYpa6MiIzSEHXdx0jR52kGLja1wj8Y/edit#responses> (12. travanj 2022.)

Nažalost, čak 24 % ispitanika se u potpunosti slaže s tvrdnjom da se na kraćim putovanjima može riskirati i voziti pod utjecajem alkohola. 31.37 % se u potpunosti ne slaže s tim. Osim toga, 31% ispitanika se u potpunosti slaže da njihova odluka o vožnji s vozačem automobila pod utjecajem alkohola ovisi o tome koliko dobro poznaju vozača. Još 20 % ispitanika se slaže s navedenom tvrdnjom, 21 % se niti slaže niti ne slaže, 4 % se ne slaže, a 24 % se uopće ne slaže s navedenom tvrdnjom. Slični podaci dobiveni su i kada je u pitanju tvrdnja da odluka o vožnji s vozačem automobila pod utjecajem droga ovisi o tome koliko dobro poznaju vozača. Na navedenu tvrdnju ispitanici su odgovorili u sljedećim omjerim: uopće se ne slažem 27% , ne slažem se 11%, niti se slažem niti se ne slažem 11%, slažem se 20%, u potpunosti se slažem 29%. Na tvrdnju „odluka o vožnji pod utjecajem alkohola većine vozača ovisi o tome da li će u automobilu biti sami ili će imati suvozača“ ispitanici su odgovorili: uopće se ne slažem 15% , ne slažem se 10%, niti se slažem niti se ne slažem 22%, slažem se 24%, u potpunosti se slažem 29%.

Slijedeći dio upitnika odnosio se na vozače koji koriste automobil barem jednom mjesečno. Od ukupno 51 ispitanika, čak 76% koristi osobni automobil u ulozi vozača minimalno jedanput mjesečno. Manji dio ispitanika 23,5 % ne vozi jedanput mjesečno ili uopće ne posjeduje vozačku dozvolu. Slaganje s različitim tvrdnjama ispitanika koji voze osobni automobil barem jednom mjesečno prikazano je na grafikonima 13 i 14.

Grafikon 13: Stavovi vozača osobnog automobila

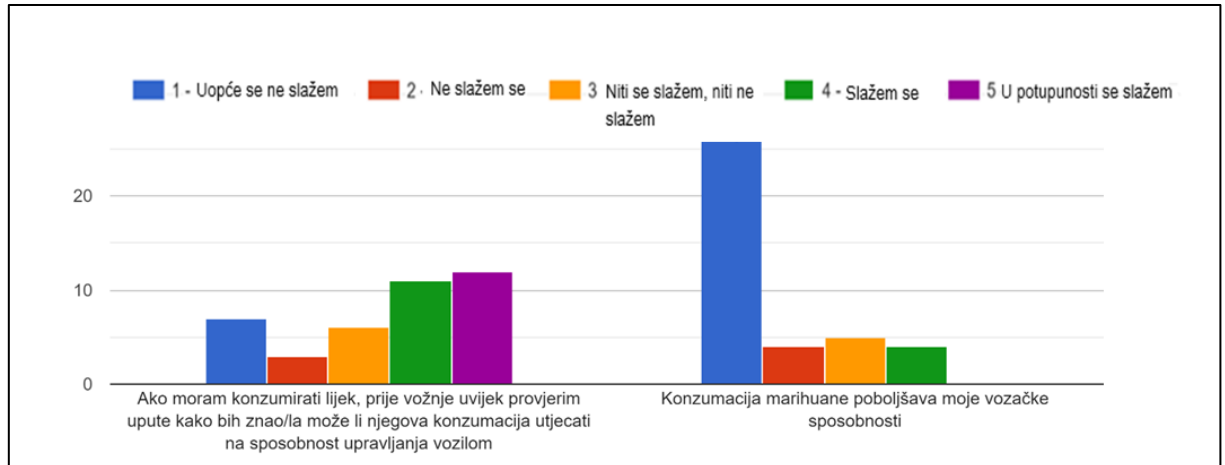

Izvor :

<https://docs.google.com/forms/d/1NEKp4DFhsFnLhiYpa6MiIzSEHXdx0jR52kGLja1wj8Y/edit#responses> (12. travanj 2022.)

39 % ispitanika nikada se nije vozilo samo u automobilu nakon što je popilo neko alkoholno piće, a još veći postotak (41 %) nikada nije vozilo suvozača nakon što je popilo alkoholno piće. S obzirom na to da 5% ispitanika vrlo često vozi automobil nakon što popije neko alkoholno piće, a postotak istih pada na 3 % kada se u automobilu nalazi još netko može se zaključiti da se ispitanici drugačije ponašaju kada u automobilu sami u odnosu na to kada imaju suvozača ili putnika. S druge strane manji broj ispitanika (79%) nikada se nije, pod utjecajem droga, vozio sam u automobilu u odnosu na vožnju sa suvozačem (82%). 3% ispitanika se pod utjecajem droga vrlo često vozi u automobilu samostalno ili u pratnji suvozača. Na tvrdnju da su se vozili pod utjecajem lijekova za koje su znali da mogu utjecati na sposobnost upravljanja vozilom ispitanici su odgovorili: nikada 82%, gotovo nikada 8%, ponekad 5%, relativno često 3%, vrlo često 3%.

Grafikon 14: Stavovi ispitanika o ponuđenim tvrdnjama

Izvor : <https://docs.google.com/forms/d/1NEKp4DFhsFnLhiYpa6MiIzSEHXdx0jR52kGLja1wj8Y/edit#responses>

(12. travanj 2022.)

Čak se 18 % u potpunosti ne slaže i još dodatnih 8% ispitanika ne slaže s tvrdnjom da, ako moraju konzumirati lijek, prije vožnje uvijek provjere upute kako bi znali može li njegova konzumacija utjecati na sposobnost upravljanja vozilom. 15% ispitanika se niti se slaže ,niti ne slaže s navedenom tvrdnjom dok se 28% slaže, odnosno 31% u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom. Na tvrdnju „konzumacija marihuane poboljšava moje vozačke sposobnosti“ 67% ispitanika je odgovorilo da se uopće ne slaže, 10% se ne slaže, 13% se niti slaže, niti ne slaže, a 10% se slaže. Niti jedan ispitanike se u potpunosti ne slaže s navedenom tvrdnjom.

7. Zaključak

Današnji ubrzani način života dovodi do preopterećenosti psihološkog sustava čovjeka koji je, uz vozilo i cestu, najvažniji čimbenik u pogledu sigurnosti u cestovnom prometu. Faktori koji nisu česti, ali javljaju se i značajno utječu na sigurnost u prometu su: konzumacija alkohola, lijekova ili droga, umor i dr. Ti čimbenici utječu na brzinu reakcije, brzinu izvođenja određenih pokreta, na pažnju i opažanje. Vožnja pod utjecajem alkohola, droga i lijekova smatra se vožnjom izrazito visokog rizika, s mogućim smrtnim posljedicama ili težim ozljedama. Preventiva navedenog problema znatnije je kontroliranje i edukacija vozača i cijelog društva.

Vožnja pod utjecajem alkohola izrazito je opasna jer osobe pod utjecajem alkohola pogrešno procjenjuju situaciju u prometu, produžuje im se vrijeme reakcije, smanjuje koncentracija, sužava širina vidnog polja, a uz to često raste samopouzdanje što dovodi do precjenjivanja vozačkih sposobnosti. Rizik nastanka prometne nesreće raste sa povećanjem količine alkohola u krvi. Prema nekim istraživanjima, razina od 0,8 promila alkohola u krvi povećava rizik od nastanka prometne nesreće za čak 4 puta. Ipak mnogi vozači podcjenjuju opasnosti koje se javljaju zbog vožnje nakon konzumacije alkohola.

Droge utječu na promjenu psihičkog stanja osobe, a djelovanje ovisi o tome radi li se depresivima, stimulansima ili halucinogenim sredstvima. Depresivna sredstva utječu na koncentraciju i koordinaciju i usporavaju sposobnost reagiranja na neočekivane situacije. Suprotno djelovanje imaju stimulansi koji ubrzavaju otkucaje srca, povećavaju tjelesnu temperaturu i krvni tlak, ubrzavaju centralni živčani sustavi i poruke koje odlaze i dolaze u mozak, odnosno dovode do povećanja samopouzdanja kod vozača što dovodi do brze i opasne vožnje, a rizik je još veći jer su percepcija i pažnja poremećeni. Halucinogena sredstva su posebno opasna jer se njihovo djelovanje ne može predvidjeti, a osobe pod njihovim utjecajem obično budu smetene i gube pojam o vremenu.

Kada se govori o sredstvima koja mogu utjecati na sposobnost upravljanja vozilom, lijekovi se rijetko spominju iako čak 1/5 lijekova može utjecati na duševne i tjelesne sposobnosti vozača. Određeni učinak na vozača mogu imati i lijekovi koji se propisuju uz liječnički recept kao i oni

koji se mogu kupiti bez recepta jer se u mnogima od njih nalaze tvari stimulativnog učinka poput kofeina, pseudeferina i fenilefrina koji mogu izazvati lažni osjećaj budnosti i vrtoglavicu. Stoga je ključno pročitati upute o lijeku odnosno provjeriti može li lijek utjecati na vozačke sposobnosti te nikako ne konzumirati lijekove u kombinaciji s alkoholom ili se odlučiti za vožnju u slučaju osjećanja bilo kojih od simptoma/nuspojava koje lijek može izazvati.

Z potrebe analize stavova ispitanika o vožnji pod utjecajem alkohola, droga i lijekova izrađen je anketni upitnik kojeg je ispunila 51 osoba. U upitniku su ponuđene različite tvrdnje koje su se odnosile općenito na konzumaciju alkohola, droge ili lijekova te specifično na korištenje marihune kao jedne od droga i normabela kao jednog od lijekova koji može utjecati na vozačke sposobnosti. 5 nikada ne konzumira alkohol, a 31 ispitanik nikada nije probao marihuanu, a 30 ispitanika nikada nije konzumiralo normabel.

Istraživanje je pokazalo se većina ispitanika u potpunosti slaže s tvrdnjom da je vožnja pod utjecajem alkohola izrazito opasna. Međutim također je vidljivo da je predodžba o stupnju opasnosti različita kod različitih tipova prijevoznih sredstava, odnosno ispitanici takvu vožnju smatraju izrazitom opasnom kada su u pitanju vozači putničkih vozila (autobusa), a najmanje opasnom kada se radi o vožnji bicikla. Kada je u pitanju vožnja pod utjecajem droga, vidljivo je da takav tip vožnje ispitanici smatraju gotov jednako opasnom kod svih kategorija prijevoznih sredstava. Analizom odgovora vezanih uz vožnju pod utjecajem lijekova, odmah se uočava da takav tip vožnje ispitanici smatraju manje opasnom u odnosu na vožnju pod utjecajem alkohola ili droga. Naime niti jedan se ispitanik u potpunosti slaže s tvrdnjom da je vožnja pod utjecajem lijekova izrazito opasna. Nažalost, čak 24 % ispitanika se u potpunosti slaže s tvrdnjom da se na kraćim putovanjima može riskirati i voziti pod utjecajem alkohola.

Drugi dio upitnika odnosio se na vozače koji koriste automobil barem jednom mjesečno. S obzirom na to da 5% ispitanika vrlo često vozi automobil nakon što popije neko alkoholno piće, a postotak istih pada na 3 % kada se u automobilu nalazi još netko može se zaključiti da se ispitanici drugačije ponašaju kada u automobilu sami u odnosu na to kada imaju suvozača ili putnika. Suprotno tome, vozači se češće voze sa putnicima nego sami kada konzumiraju drogu. Osim toga, veliki broj vozača ne provjerava može li lijek koji koriste utjecati na njihove vozačke sposobnosti.

Većina ispitanika je mlađa od 25 godina što može znatno utječe na rezultate istraživanja. Iz provedenog istraživanja ispitanika može se zaključiti, kako veliki broj ispitanika ne konzumira droge i alkohol neposredno prije ili tijekom vožnje. Mali dio ispitanika konzumira ne dozvoljena sredstva i samim tim ugrožavaju živote drugih sudionika u prometu, i vlastiti život. Najviše zabrinjavajuća činjenica je konzumacija alkohola i stavovi vozača prema alkoholu. Usprkos brojnim upozorenjima i edukacijama vozači pod utjecajem alkohola precjenjuju svoje mogućnosti i dolazi do prometnih nesreća. Konzumacija lijekova je na zadovoljavajućoj razini u odnosu na starosnu dob većine ispitanika, no sam stav o konzumaciji istih je zabrinjavajući i neodgovoran i potrebna je dodatna edukacija o opasnostima koje može izazvati vožnja pod utjecajem lijekova.

Na kraju ovog završnog rada, bitno je istaknuti gorući problem vožnje pod utjecajem jer je svakim danom sve više novih opojnih sredstava i potrebna je veća edukacija i više govora o sličnim temama.

Popis literature

1. Europsko istraživanje o pušenju, pijenju i uzimanju droga među učenicima. https://www.hzjz.hr/wpcontent/uploads/2016/10/HR_ESPAD_2015_RGB_3.pdf (posjećeno 18.ožujka 2022.)
2. Bilten o sigurnosti cestovnog prometa 2019, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb 2020 (posjećeno 12. svibnja 2022.)
3. <https://net.hr/danas/hrvatska/prvi-u-hrvatskoj-uveli-alkotest-u-sluzbena-vozila-ni-sefovi-ni-radnici-ne-mogu-upaliti-auto-dok-im-uredaj-ne-analizira-dah-78c63b28-b1c3-11eb-a8b8-0242ac140010> (posjećeno 14.travnja 2022.)
4. https://www.fisp-zh.ch/pdf/drinkordrive/drink_or_drive_sh.pdf (posjećeno 16.travnja 2022.)
5. <https://zdravije.hr/jeste-konzumirali-alkohol/> (posjećeno 28. svibnja 2022.)
6. <https://likaclub.eu/pune-ruke-posla/kava-i-cigarete/> (posjećeno 13. travnja 2022)
7. <https://americanaddictioncenters.org/lsd-abuse/how-long-system-body> (14.travnja 2022.)
8. <https://www.cdc.gov/hiv/basics/whatishiv.html> (2.travnja 2022.)
9. <https://www.plusiliminus.com/hr/testovi-na-droge/70-test-na-drogu-5-vrsta.html> (posjećeno 4.travnja 2022.)
10. <https://www.vasezdravlje.com/zdrav-zivot/neki-lijekovi-i-voznja-ne-idu-zajedno> (posjećeno 8. travnja 2022)
11. <https://www.vasezdravlje.com/zdrav-zivot/neki-lijekovi-i-voznja-ne-idu-zajedno> (posjećeno 2 svibnja 2022)
12. <https://docs.google.com/forms/d/1NEKp4DFhsFnLhiYpa6MiIzSEHXdx0jR52kGLja1wj8Y/edit#responses> (posjećeno 12.travnja 2022.)
13. <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//2016/Glavno%20tajni%C5%A1tvo/ENG/novosti/Arhiva/letak%20droga%20za%20tisak.pdf>, (posjećeno 13.svibnja 2022.)

Popis tablica

Tablica 1: Dopuštene razine alkohola u krvi u europskim zemljama.....	6
Tablica 2: Struktura vozača koji su skrivili prometne nesreće u 2020. godini.....	8
Tablica 3: Lijekovi koji utječu na psihofizičke sposobnosti	20
Tablica 4: Sastavne tvari u lijekovima bez recepta	21

Popis slika

Slika 1: Alkometar.....	13
Slika 2: Stimulativna sredstva	16
Slika 3: LSD- halucinogena sredstva.....	17
Slika 4: Simptomi HIV-a.....	18
Slika 5: Upozorenja na lijekovima	23

Popis grafikona

Grafikon 1: Uzroci prometnih nesreća u 2020. godini na području RH.....	4
Grafikon 2: Prikaz vremena izlučivanja alkohola iz organizma.....	10
Grafikon 3: Posjedovanje vozačke dozvole.....	24
Grafikon 4: Korištenje prijevoznih sredstava.....	25
Grafikon 5: Učestalost upotrebe sredstava koja mogu izazvati ovisnost	26
Grafikon 6: Vožnja pod utjecajem alkohola izrazito je opasna.....	27
Grafikon 7: Vožnja pod utjecajem droga izrazito je opasna	28
Grafikon 8: Vožnja pod utjecajem lijekova izrazito je opasna.....	28
Grafikon 9: Nikada ne bih vozio/la osobni automobil pod utjecajem navedenog sredstava	29
Grafikon 10: Nikada ne bih vozio/la električni romobil pod utjecajem navedenog sredstava	30
Grafikon 11: Nikada ne bih vozio/la bicikl pod utjecajem navedenog sredstava	30
Grafikon 12: Stavovi ispitanika o ponuđenim tvrdnjama.....	31
Grafikon 13: Stavovi vozača osobnog automobila.....	32
Grafikon 14: Stavovi ispitanika o ponuđenim tvrdnjama.....	33

Popis priloga

Prilog 1. Anketni upitnik

1. Kojeg ste spola ?

- Muško
- Žensko
- Ne želim odgovoriti

2. Kojoj dobnoj skupini pripadate?

- < 18 godina
- 18 - 24 godine
- 25 - 49 godina
- 50 - 64 godine
- 65 godina

3. Razina obrazovanja

- NKV, KV
- SSS
- VŠŠ (stručni prvostupnik, sveučilišni prvostupnik)
- VSS (stručni specijalist mag. struke)
- Mr.sc.,Dr.sc

4. Koliko dugo posjedujete vozačku dozvolu ?

- Nemam položen vozački ispit
- Manje od 2 godine
- Od 2 do 5 godina
- Od 5 do 10 godina
- Više od 10 godina

5. Na skali od 1 do 5 označite koliko često koristite pojedino prijevozno sredstvo:

Osobni automobil u ulozi vozača, Dvokotačno vozilo (motor, moped, skuter) u ulozi vozača, Teretno vozilo (kamion, tegljač) , Teretno vozilo (kamion, tegljač), Javni gradski prijevoz, Bicikl, Električni romobil

- Nikada
- Nekoliko puta godišnje
- Nekoliko puta mjesečno
- Nekoliko puta tjedno
- Svakodnevno

6. Na skali od 1 do 7 označite koliko često koristite sredstva navedena u nastavku:

Alkoholna pića, Marihuanu, Normabel, Lijekove za liječenje tjeskobe/depresije (osim normabela) Lijekove za liječenje nesаницe (osim normabela) , Lijekove za smirenje (osim normabela)

- Nikada
- pobao/la sam samo jednom u životu
- jednom godišnje ili rijede
- nekoliko puta godišnje
- nekoliko puta mjesečno
- nekoliko puta tjedno
- svakodnevno

7. Molim Vas da na skali od 1 do 5 ocijenite tvrdnju da je vožnja slijedećih prijevoznih sredstava pod utjecajem ALKOHOLA izrazito opasna:

Osobnih vozila (poput automobila, motora), Teretno vozilo (kamion, tegljač) , Putničinih vozila (autobus) Bicikl, Električni romobil

- Uopće se ne slažem

- Ne slažem se
- Niti se slažem, niti ne slažem
- Slažem se
- U potpunosti se slažem

8. Molim Vas da na skali od 1 do 5 ocijenite tvrdnju da je vožnja slijedećih prijevoznih sredstava pod utjecajem DROGA izrazito opasna

Osobnih vozila (poput automobila, motora), Teretno vozilo (kamion, tegljač) , Putničkih vozila (autobus) Bicikl, Električni romobil

- Uopće se ne slažem
- Ne slažem se
- Niti se slažem, niti ne slažem
- Slažem se
- U potpunosti se slažem

9. Molim Vas da na skali od 1 do 5 ocijenite tvrdnju da je vožnja slijedećih prijevoznih sredstava pod utjecajem LIJEKOVA (npr. lijekova za smirenje, liječenje nesanice, depresije) izrazito opasna:

Osobnih vozila (poput automobila, motora), Teretno vozilo (kamion, tegljač) , Putničkih vozila (autobus) Bicikl, Električni romobil

- Uopće se ne slažem
- Ne slažem se
- Niti se slažem, niti ne slažem
- Slažem se
- U potpunosti se slažem

10. Molimo odaberite po jedan odgovor na ljestvici od 1 do 5 s ponuđenim tvrdnjama:

Nikada ne bih vozio/la automobil pod utjecajem droga, Nikada ne bih vozio/la automobil pod utjecajem alkohola, Nikada ne bih vozio/la automobil pod utjecajem lijekova koji mogu utjecati na sposobnost upravljanja vozilom, Nikada ne bih vozio/la električni romobil pod utjecajem droga, Nikada ne bih vozio/la električni romobil pod utjecajem alkohola, Nikada ne bih vozio/la električni

romobil pod utjecajem lijekova koji mogu utjecati na sposobnost upravljanja romobilom, Nikada ne bih vozio/la bicikl pod utjecajem droga, Nikada ne bih vozio/la bicikl pod utjecajem alkohola, Nikada ne bih vozio/la bicikl pod utjecajem lijekova lijekova koji mogu utjecati na sposobnost upravljanja biciklom, Na kraćim putovanjima može se riskirati i voziti pod utjecajem alkohola, Moja odluka o vožnji s vozačem automobila pod utjecajem alkohola ovisi o tome koliko dobro poznajem vozača, Moja odluka o vožnji s vozačem automobila pod utjecajem droga ovisi o tome koliko dobro poznajem vozača, Odluka o vožnji pod utjecajem alkohola većine vozača ovisi o tome da li će u automobilu biti sami ili će imati suvozača/putnika.

- Uopće se ne slažem
- Ne slažem se
- Niti se slažem, niti ne slažem
- Slažem se
- U potpunosti se slažem

11. Vozite li automobil minimalno jedanput mjesečno (u ulozi vozača)?

- Da
- Ne

12. Molimo zaokružite po jedan odgovor na ljestvici od 1 što znači “Nikada” do 5 što znači “Vrlo često” s ponuđenim tvrdnjama. Tvrdnje se odnose na Vas u ulozi vozača automobila:

Vozili se sami u automobilu nakon što ste popili neko alkoholno piće, Vozili suvozača /putnika u automobilu nakon što ste popili neko alkoholno piće, Vozili se sami u automobilu pod utjecajem droga, Vozili suvozača/putnika dok ste bili pod utjecajem droga, Vozili pod utjecajem lijekova za koje ste znali da mogu utjecati na sposobnost upravljanja vozilom

- Nikada,
- Gotovo nikada
- Ponekad
- Relativno često
- Vrlo Često

13. Molimo odaberite po jedan odgovor na ljestvici od 1 do 5 s ponuđenim tvrdnjama:

Ako moram konzumirati lijek, prije vožnje uvijek provjerim upute kako bih znao/la može li njegova konzumacija utjecati na sposobnost upravljanja vozilom, Konzumacija marihuane poboljšava moje vozačke sposobnosti

- Uopće se ne slažem
- Ne slažem se
- Niti se slažem, niti ne slažem
- Slažem se
- U potpunosti se slažem